

OSSI MERIKKO

KAATOPAIKKA

Omistuskirjoitus

KAATOPAIKKA

OSSI MERIKKO

Julkaisuvuosi 2021

© 2021, Ossi Merikko

Kustantaja: BoD - Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD - Books on Demand, Norderstedt,
Saksa

ISBN: 978-952-80-5107-7

Johdanto

Puhun tässä kirjoitelmassa ensisijaisesti kaatopaikasta, johon olen omat hengentuotteeni ja kuvitelmani ja hyvät ja pahat ajatukseni koonnut ja täytteeksi jättänyt. Elämäkerraksi tätä ei voi sanoa, koska en sentään aivan kaikkea ongelmajätettä voi lukijoiden silmille heittää. Kaapissani sitä on. Luurankoja.

Kelvollisen kirjoitelman laatijan pitäisi tietysti istua kirjaston hiljaisessa nurkassa lyijykynä kädessään ja merkitä klupiaskin kanteen tärkeitä tapahtumia ja vuosilukuja. Omaperäisyyteni varmentamiseksi olen sitä tietoisesti välttänyt. Kaukana nykyhetkestä, historiassa, vuosiluvut ja henkilöt ja sodat ja rauhat olivat oikeita tositapahtumia. Jos minä nyt kirjoittaisin ja kirjoitankin, menneistä tapahtumista uuden historian, olisi se taatusti toisenlainen. Puutteellinen vähintäänkin ja vääristelevä jonkun lukijan silmissä. Joitakin vuosilukuja ja suuria tapahtumia on kuitenkin tänne poikkeuksiksi sisällytetty. Oikeellisuudesta en anna mitään takuuta. Juuri siksi pidän näiden kansien välissä olevaa tuotetta kaatopaikkatavarana. Siitä nimi KAATOPAIKKA.

Toinenkin syy on. Ihan oikea turkulainen sodanjälkeinen kaatopaikka. Perhana. Kaksi kertaa on perheemme joutunut, lue saanut, asua sellaisen välittömässä läheisyydessä, ellei peräti sellaisen päällä. Molemmat ovat jo maatuneet ja antaneet mehut ympäristömyrkkyyneen tulevien sukupolvien käyttöön. Ja kuinka paljon niitä nykyisin ihmiselle vaarallisiksi luokiteltuja aineksia silloin kaatopaikoilla olikaan? Eipä silloisen sotakorvauksiamme suoltavan teollisuuden täyteen lastattuja kuorma-autoja tarkastanut kukaan. Tai ei sentään, tarkastipa hyvinkin. Jotkut jopa odottivat juuri noita tavarankuljetuksia. Noissa kuormissa oli köyhille kansalaisille paljon kevollista tavaraa. Metalliriromua, tyhjiä viinapulloja, Railapulloja ja paperia. Niiden kerääjä hankki perheelleen ja lapsilleen voita näkkileivän päälle. Minun isäni oli yksi heistä.

Kaksi on siis kaatopaikkaa näiden kansien väliin rahdattu. Olen katsonut molemmat niin tärkeiksi, että en voi olla kirjoittamatta niistä jälkipolville. Minullakin niitä polvia on jo neljä, omani mukaan lukien.

1 Luku

Raitiovaunukuljettaja

Hänen isänsä on luultavasti eräs Reinhold Brander. Pranteri äitini sanomana. Reinhold oli nainut mies. Hän kierteli ilmeisesti paljon ja varsin paljon kaiketi juuri Turussa. Voi olla että joskus Turussa on asunutkin. Hän oli komea mies. Olen nähnyt hänet yhden kerran Aurakadulla, Maistraatin edessä 1940..50-lukujen vaihteessa. Käveli meitä vastaan. Olin isän kanssa menossa torille. Yht`äkkiä hän tönäisi minua kylkeen.

”Siinä tulee isoisäsi”

Muistikuvani ei kerro varmuutta siitä tervehtivätkö he toisiaan vai ei. Luulen heidän kuitenkin nostaneet kättään vähäiseen heilahdukseen.

Se oli ainut kerta kun isoisäni näin. Katsahdin vielä taakseeni Auransillalle päin. Sinne häipyi herrasmiehen ryhdikäs hahmo yli sillan Kaskenkadulle päin.

Amanda Eufemia Mattsson, Mandi, oli isäni äiti. Isoäitini siis. Mandi oli myös paljon liikkuva ihminen,

mutta ilmeisesti vain Turussa. Hän oli iloluontoinen ja kaunispiirteinen pienikokoinen ja sutjakka nainen. Mandi rakasti kauniita vaatteita ja tanssia. Miehiäkin hän rakasti. Niin paljon Mandi rakasti vaatteita, tanssia ja miehiä, että hänen elämästään tuli kärsimysten tie alusta loppuun saakka! Mandin suuri haave oli päästä joskus naimisiin, mutta se haave ei koskaan toteutunut. Ja hänellä oli sentään ollut monta miestä.

Isä oli lehtolapsi. Ei aivan hyljätty, mutta sivussa kaikesta. Hänellä oli siskoja ja veljiä, kuinka monta, ei edes Kirkonkirja sitä tiedä kertoa. Isistä ei ole virallista, eikä viratonta tietoa. Se on kuitenkin varmaa, että Isoisäni on Reinhold Brander!

Isäni tie erkani muiden sisarusten elonteistä jo heti pieneenä. Hänen tiensä kulki lastenkotien ja poikakotien kautta aikuisuuteen asti ja siinä samalla miehuuteen.

Rauha ja Martta pitivät jokseenkin hyvin sentään huolen Maritasta, toisesta tietämistäni isäni siskoista. Saara, toinen sisko annettiin Maistraatin päätöksellä ottolapseksi Turkulaisen Arheniuksen ruotsinkieliseen

porvariperheeseen. Perheen ainoa lapsi oli Saara. Isä Arhenius oli korkeassa virassa oikeuslaitoksen Turun virastossa. Joku Viskaali tai Presidentti. Niin korkeassa, että perhe joutui ilmeisesti työväenluoka mielenosoituksen kohteeksi. Tarkka syytä en tiedä. Kaskenkadun puolelta oli ammuttu ikkunoista sisään.

Mandi suri kohtaloaan ja lapsiaan. Hänellä oli äidin sydän, mutta ei voimia. Hän yritti tehdä töitäkin Boomanilla Turun satamassa. Hän kaupusteli hakaneuloja ympäri kaupungin katuja. Erikokoisia hakaneuloja, koska sairaalan hoitaja kertoo hänen niin ilmoittaneen. Siis erikokoisia hakaneuloja. Kertoi saaneensa siitä työstä rahaa lasten ja itsensä ruokkimiseen. Hänellä siis oli äidinrakkaus sisällään.

Hänen kärsimyksensä, lasten menettäminen ja rutiköyhyys koettelivat Mandia niin paljon, että hän masentui ja mielensä järkkäsi ja lopulta hän sairastui vaikealaatuiseen skitsofreniaan lopuksi ikäänsä. Välillä tanssia ja iloa ja välillä hoitoa sairauteen ”Punaisen aidan takana” Kaupungin Mielisairaalassa. Hän sai hoitoa skitsofreniaan ja kuppatautiin.

Malerialääkkeet auttoivat kuulemma molempiin siihen maailmanaikaan.

Mandin elämä sammui pitkän sairaalaassa eletyn hoitajakson jälkeen 1960-luvun loppupuolella. Minä en koskaan nähnyt isoäitiäni. Tiesin hänen olemassaolostaan kuitenkin. Amandaa hoitanut sairaanhoitaja sanoi ettei potilasta käynyt katsomassa juuri kukaan, ei siis isäniäkään usein käynyt!

Reinhold Brander ei surrut luultavasti mitään, vaan jatkoi ”poikamieselämänsä” samaan tyyliin.

Molempien isovanhempini valokuvat olen ripustanut kamarimme seinälle, Reinholdin ja Amandan. Joskun isäni ei sattunut olemaan jossakin huoltokodissa hän auttoi äitiään selviytymään, niin hän on kertonut. Hänelle oli kasvanut järkkymätön oikeudentaju ja vastuuntunto. Hänestä ei tullut toisinajattelijaa, vaikka sellaiseen olisi ollut hyvät edellytykset. Hän oli joutunut laitostierteseen ilman omaa syytään. Ryyppykään ei hänelle päälle jäänyt, vaikka ei lasiin sylkenytäkään. Vaaraton kahviplörö sukulaisten kekkereissä ja hyvin hyvin harvoin kotona.

Kansakoulua oli jonkun luokan käynyt ja rippikoulun naimisiinmenon takia. Ei hän kovin uskovainen mies ollut, vaikka moraalinsa kyllä taisi menna usein kirkkokunnan moraalin edelle!

Kansandemokraatti hän oli ilman jäsenkirjaa kylläkin. Kommunisti hän ei ollut niinkuin nimikkoenoni Reino, Rekaeno, oli. Oikea kunnon kommari ja niin perhanan mukava ja miellyttävä mies.

Saatuaan ”päästötodistuksen” koulukodista meni hän muiden ikäistensä nuortenmiesten joukossa asevelvollisuutta suorittamaan. Sekin taas paransi hänen yhteiskuntakelpoisuuttaan. Naimisiin äitini Hilikka Reginan kanssa hän meni pari kolme vuotta enenkuin toinen maailmansota syttyi. Minä synnyin reilun vuoden ennen Talvisodan alkamista.

Vuonna 1938 Suomessa elettiin hyvä aikoja. Elintaso kohtalaisen hyvä heikoimmillakin. Meilläkin oli. Raitiovaunukuljettajan palkalla elettiin. 1914..1917 tapahtumat hiukan piilossa. Sanoin hiukan, koska köyhyyttä oli, mutta se oli iloista köyhyyttä, jonka kanssa voi elää. Saanko kertoa noista ajoista tarinan itsestäni?

Oli nimittäin niin hyvät ajat, ihan banaaneitakin sai kaupasta. Minulle äiti syötti niitä pikkulusikalla pituussuuntaan raapien ja suuhuni työntäen. Ilman banaaneja olisin tietysti jäänyt paljon lyhyemmäksi varreltani. Kolmen-toista iässä olin jo melko lähellä kahta metriä.

Raitiovaunkuljetta, siis myöhemmin, asettui asumaan nuorikkonsa kanssa Liljankadulle. Juhannuskukkulan rinteelle. Vinttihuoneeseen ilman kaikkia mukavuuksia. Mutta olihan heillä toisensa.

Hän ei koskaan ollut työtön. Ensimmäinen merkittävä työnantaja hänelle oli Valio. Valokuvassa, jonka hyvin muistan, hän seisoo ryhdikkäänä ylt`ympäriinsä kiiltävillä klinkkerilaatoilla päällystetyn tuotantosalin keskellä säiliöiden ja kolonnien joukossa. Vuorotyötä se oli, maitoa ja voita ja jäätelöä tuotettiin aamuin, päivin, illoin ja öin.

Isä oli kai jo poikakodissa oppinut potkimaan jalkapalloa, koska pääsi Valion edustusjoukkueeseen pelaamaan. Valokuvassa nuoret miehet roikottavat käsivarsiaan toinen toistensa hartioilla ketjussa Valion edustus-asut päällä. Häellä on kuvassaa kapeat totiset kasvot ja

tumma luontuva tukka. Nenä on suora ja terävä. Totinen oli hänen kasvojensa ilme hyvin usein.

Liljankadun asunto oli hyvällä paikalla. Sieltä ei ollut pitkäkkään matkaa Valion Meijeriin Läntiselläkadulla. Oli vielä lyhyempi jos hyppeli rautatiekiskojen yli ja otti suorasuuntauksen Valioon päin. Varmaan sitä tehtiinkin.

Klaus Reinhold Merikko vaihtoi työnantajaa aika pian ja hänestä tuli Turun Kaupungin työntekijä. Kyllä kaupungin palveluksessa sentään tuntisi olonsa turvatuksi!? Mutta että monivuorotyöhön kolmivuorotyöstä. Raitiovaunukujettajan monivuorotyö oli aivan merkillistä. Työvuorot oli pilkottu aamu, ilta- ja päivävuoroihin ja sitten ihmeelliseen päivävuoroon joka jakautui kahtia. Ensin aamupäivällä pätkä ja sitten loput illalla. Sunnuntait ja Lauantait. Vain puolestayöstä aamuviiteen ei raitikka liikkunut.

Tilapäiseksi kuljettajaksi hän pääsi. Ei virkaan. Pitkä leipä siitä kuitenkin hänelle ja perheellemme tuli. Oli turva kelkassa. Klasu sai olla tilapäisenä suurimman osan työurastaan Turun Kaupungin Liikennelaitoksen raitiovaunukuljettajana. Vakinaistaminen, joka normaalisti seurasi hyvän työntekijän kohdalla automaattisesti, ei

hänen kohdallaan jostakin syystä toiminutkaan. Vaikka hän taatusti oli työntekijä parhaasta päästä, jokin siellä virkakoneistossa vaivasi ja esti vakinaistamisen. Sopivanvärisen, vaaleanpunaisen SDP:n jäsenkirjan vastaanottaminen tarjottaessa olisi jouduttanut kummasti. Sitähän Pappa ei halunnut tehdä.

2 Luku Lammenkulju

Nummenmäki aukeaa 2-linjan raitiovaunun ylitettyä rautatien Kirkkotien risteyksessä Vanhaa Hämeenkatua pitkän ja käännettyä loivasti oikealle. Kupittaaan Savi OY:n pääportin ja muuritiiliosaston monikerroksisen kuivaamorakennuksen ohitettuaan se pysähtyy jarrut kitisten Savitien risteyksen kohdalla. Pysäkin jälkeen on käveltävä jonkin matkaa eteenpäin, jotta voi kääntyä Postitielle Kaivosen kaupan kohdalla. Postitieltä on kuitenkin jo sadan metrin kävelyn jälkeen käännätyävä oikealle, jotta pääsisi Lammentie 7:n kohdalle. Kapea tie tekee vielä jyrkän käännöksen ennen sitä vasemmalle, jotta taitekattoinen kaksikerroksinen tölly löytyisi. Siitä on enää muutaman kymmenen metrin matka Lammenkuljulle.

Mutainen, soistunut ja ruohottunut prutakko, mutta täynnä elämää. Iilimadot, sammakot ja ruutanat olivat kasvattaneet tiheät populaatiot Lammenkuljuun. Ei se aivan luonnontilassa ollut, mutta turvallisen käyttökel-poinen lasten leikkipaikaksi niin kesällä, kuin talvella. Keväällä sadat sammakot kutivat ja kurnuttivat niin, että kuului Itäharjulle asti. Iilimadot tarttuivat sääriin ja var-paisiin, kun pyydystimme ruutanoita käsin. Mutapohjal-la se oli aika kovaa askartelua, mutta silloin tällöin joku sintti aina käteen jäi. Uiumiseen ei juuri vettä ollut tar-peeksi, mutta kyllä siellä joku sitäkin yritti tarkoituksella, tai vahingossa.

Talvisaikaan Lammenkulju oli talviurheilupuisto. Pieni luistinpaana siihen aukaistiin lumilapioilla ja kolilla. Lajit olivat kovin poikamaisia, hiihto ja luistelu ja jää-pallo. Jääkiekko ei vielä ollut tullut Pakalle. Tyttöjä ei siellä juuri nähty. Ja hyvä olikin ettei! Meidän poikien päälaji oli nimittäin Ruikkaus.

Ruikkaus on siksi hyvä laji, että se ei vaadi ollenkaan välineitä. Työläisperheiden lapset kun eivät kovin kummoisia suksia ja luistimia vanhemmiltaan saaneet. Nurmiluistimet kuitenkin ja proppusiteiset vanhat ”jär-

viset” suksiksi. Osto- ja Myyntiliikkeitä oli Turussa monta. Halvalla sai ja heikkoa oli.

Luulen että ruikkauksen nimi tulee sen aiheuttamasta vaaraa enteilevästä äänestä? Ruikkaus alkoi, kun Lammenkuljun jäätyminen oli alkanut. Jää ei saanut kasvaa kovin paksuksi, koska sen päällä ei enää voinut ruikata. Ohut jää soistuneen ja ruohottuneen prunnin pinnalla oli sitkeätä. Sen piti olla vain juuri niin vahvaa, ettei ruikkaaja mennyt sööperiin. Siis pudonnut jään läpi mutalampeen. Jään halkeilu ja notkuminen antoi ritisevän, ratisevan ja joskus kaikuvankin äänen. Ruikkausmatka oli lyhyt, eihän Lammenkuljun mitat olleet kovin suuret. Kymmenen metrin ruikkaus oli jo pitkä matka.

Voittaja oli hän, joka pääsi kuivin jaloin maaliin. Ruikkaurata oli kuin ponneton trampoliini, enemmänkin veti alaspäin, kuin ylös.

Sota-ajan kakaroille Lammenkulju oli loistava ja virkistävä ja mukava Urheilupuisto. Lasten kunto oli hyvä, eikä liikakiloja ollut juuri kellään. Lajin sai jokainen valita itse. Tosin Nummenpakan lapset olivat vähävaraisista työläiskodeista, joiden kyökissä peruna ja ruskeakastike, erinomainen klimppisoppa ja kylmässä eteisessä

ISBN 9789528051077